

Rovaniemen kaupungin lahjaesineekokoelma

Yleiset linjaukset ja toimintaperiaatteet

Sisältö	sivu
1. Johdanto ja soveltaminen	2
2. Kokoelman historia ja sisältö	2
3. Vastaanottokäytännöt ja kokoelman kartunta	4
4. Käyttö: näyttelyt, lainat ja tutkimus	5
5. Säilytys	6
6. Kokoelman kehittämissuunnitelma 2024-2026	6

Ohjeen on laatinut Lapin maakuntamuseo ja se on hyväksytty kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä 01/2024 (ROIDno-2024-295)

1. Johdanto ja soveltaminen

Rovaniemen kaupungin, ja sitä ennen jo kauppalan, vastaanottamia erilaisia lahjoja on säilytetty omana kokoelmana Lapin maakuntamuseossa vuodesta 1984 lähtien. Kokoelmalla on oma diaarikirja ja esineillä diaarinumerot, mutta esineitä ei ole erikseen tarkemmin luetteloitu.

Kesällä 2019 kaupungintalon mennessä remonttiin ja vanhan maalaiskunnantalon mennessä purkuun niistä molemmista tyhjennettiin loput lahjaesineet, jotka siirrettiin (diarioimattomina) museon kokoelmatilaan. Tässä vaiheessa tuli erittäin ajankohtaiseksi miettiä sekä kokoelman säilyttämistä ja käyttöä, että myös sen kartuttamista jatkossa.

Tässä ohjeistuksessa kuvataan kaupungin vastaanottamista lahjoista koostuvan kokoelman historia ja nykytila, sekä määritellään jatkossa sovellettavat yleiset periaatteet ja toimintatavat kokoelman kartuntaan-, säilytykseen- ja käyttöön. Lisäksi kappaleessa 6 linjataan Lapin maakuntamuseolle lahjaesinekokoelman kehittämissuunnitelma seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi 2024-2026.

Ohjeistuksen kappaleen kolme ja neljä toimintaperiaatteet kohdistuvat ensisijaisesti kaupunginjohtajan vastaanottamiin lahjoihin, mutta niitä voidaan soveltaa halutessa kaikissa Rovaniemen kaupungin yksiköissä, joissa vastaanotetaan lahjoja yleisesti kaupunkiorganisaatiolle.

2. Kokoelman historia ja sisältö

Rovaniemen kaupungin lahjaesineiden kokonaisuus on heterogeeninen otanta erilaisia esineitä mutta myös kirjoja, valokuvia ja erilaisia kunniakirjoja. Ainoa niitä yhdistävä tekijä on se, että ne ovat kaupungin erilaisissa virallisissa yhteyksissä saamia lahjoja ja huomionosoituksia. Lahjat on joko annettu yleisesti kaupungille tai joskus myös tietylle henkilölle (esimerkiksi kaupunginjohtajalle), joka on halunnut antaa saamansa lahjat yleisesti kaupungin käyttöön.

Lahjojen antajat ovat myös hyvin heterogeeninen joukko. Pieni osa lahjoista on yksityishenkilöiltä ja suurin osa yhdistyksiltä, yrityksiltä, julkishallinnon organisaatioilta, kunnilta ja kaupungeilta. Oma lukunsa on Rovaniemen kaupungin ja myös maalaiskunnan aktiivinen ystävyyskaupunkitoiminta, joka on alkanut ensin kummikaupunkitoimintana jo vuonna 1940 Kiirunan kanssa, muuttunut Kiirunan osalta ystävyyskaupunkitoiminnaksi vuonna 1950 ja laajentunut seuraavien vuosikymmenien aikana koskemaan yhteensä 14 kaupunkia eri puolilla maailmaa. Tämän toiminnan kautta myös lahjaesinekokoelma on karttunut runsailla lahjoilla, joita on erityisesti arvostettu. Ystävyyskaupungit löytyvät Rovaniemen kaupungin

verkkosivuilta osoitteesta:

<https://www.rovaniemi.fi/Kaupunki-ja-paatoksenteko/Tietoa-Rovaniemesta>

Kaupunki on saanut lahjoja määrällisesti paljon, mutta vain pieni osa niistä on päätynyt museon diarioituun kokoelmaan. Syyt kokoelmaan liittämiseen eivät niinkään ole olleet esineiden rahallisessa arvossa tai merkittävydessä vaan erilaisissa käytännön seikoissa ja joskus myös silkassa sattumassa.

Lahjaesineitä on säilytetty sekä esillä että kaapeissa kaupungintalon käytävillä, kokous- ja toimistohuoneissa. Niitä on myös sijoitettu muihin kaupungin tiloihin kuten kouluihin, kirjastoihin ja sairaalaan somisteeksi. Osa tästä aineistoista on tarvinnut jossakin vaiheessa varastopaikan, jolloin ne ovat päätyneet museon kokoelmaan. Joissakin tapauksissa taide-esineiksi luettavat lahjat ovat päätyneet myös Rovaniemen taidemuseoon, jossa ei ole erikseen lahjaesinekokoelmaa vaan lahjat ovat yleensä osa taidemuseon hallinnoimaa kaupungin taidekokoelmaa.

Museon lahjaesinekokoelman diaarikirjan ensimmäinen päiväys on 14.12.1984. Tarkempaa tietoa kokoelman perustamisesta ei löydy museon toimintakertomuksista. Samana vuonna museossa järjestettiin näyttely kirjastotalon näyttelysalissa, joka liittyi lahjaesineisiin: 11.12.1984-2.1.1985 "Mitä lahjaksi on saatu - Rovaniemen kaupungin lahjaesineitä ja taidehankintoja 1977-1984". Tämän näyttelyn aikana diaarikirja on avattu käyttöön, mutta museon toimintakertomuksissa kyseinen kokoelma mainitaan ensimmäisen kerran vasta vuonna 1990.

Käytännössä lahjaesineet ovat tulleet museolle 1980-2010-lukujen aikana siten, että kaupunginsihteerin on ne ottanut talteen, merkinnyt esineiden tiedot paperilapuille ja lähettänyt esineet (usein pienen otannan kerrallaan) lähettien mukana museolle.

Lahjaesinekokoelman diaarissa oli vuonna 2019 yhteensä 1138 numeroa. Tämän lisäksi ja jälkeen kokoelmaan on tuotu useampia pieniä eriä esineitä, joita ei ole vielä numeroitu. Heinä-elokuun vaihteessa 2019 kokoelmaan tuotiin myös 34 muuttolaatikollista ja pari kuljetusrullakollista esineitä ja kehystettyjä tauluja. Kokoelman tarkkaa kokonaismäärää ei tällä hetkellä tiedetä.

Kokoelma sisältö yleisesti esinetyypeittäin / valmistustavoittain jaoteltuna:

1. kokousteknisiä esineitä kuten kokousnuijia ja äänestysmaljoja
2. kuntien ja läänien vaakunoita
3. erilaisia mitaleita
4. standaareja, viirejä ja lippuja
5. taiteeksi/taidekäsityöksi luokiteltavia (taiteilijoiden tai käsityöläisten tekemiä) pieniä patsaita, tekstiileitä, tauluja ja muita esineitä
6. käyttöesineitä kuten maljakoita, lautasia, seinäkelloja, tauluja, kyniä, kalentereita, mattoja, huiveja jne.
7. koriste-esineitä / matkamuistoja kuten magneetteja, pinssejä, koristekeramiikkaa, seinätauluja, pieniä lasiesineitä, postikorttisarjoja jne.
8. valokuvia sekä albumeissa että kehystettyinä

9. av-aineistoa kuten kasetteja, vhs-nauhoja ja dvd-levyjä
10. kirjoja kuten erilaisia luonto- ja kaupunkioppaita, historiateoksia, runokirjoja jne.

Toinen vaihtoehtoinen tapa jaotella sisältöä on esineiden funktio:

1. Käytössä olleet esineet kuten puheenjohtajan nuijat, maljakot jne.
2. Vuosi- tai avajaispäivinä saadut lahjat (esim. 1.1.1960 tai Lappia-talon vihkiäiset)
3. Muista tapahtumista saadut muistoesineet kuten jalkapallo-ottelut Kiirunan kanssa
4. Ystävyyskaupunkivierailujen lahjat
5. Muiden tahojen lahjat, joista suurin osa erilaisia standaareja

Ajallisesti esineitä on 1920-2010-luvuilta. Suuri osa esineistä liittyy ystävyyskaupunkien vierailuihin 1960-2000-luvuilla.

Maantieteellisesti esineitä on Pohjoismaiden ja Euroopan lisäksi Aasiasta (erityisesti Kiina ja Japani) ja Amerikasta (Yhdysvallat).

3. Vastaanottokäytännöt ja kokoelman kartunta

Lahjaesinekokoelma karttuu vuosittain useilla esineillä. Jatkossa kokoelmaa kartutetaan vain niillä lahjaesineillä, jotka koetaan säilyttämisen arvoisiksi. **Lähtökohtaisesti tämä päätös tehdään jo lahjoja vastaanottavien henkilöiden toimesta**, jotka toimittavat esineet yksikössä sovitusti tiettyyn paikkaan tai tietyille henkilöille. **Esineisiin laitetaan vähintään mukaan tieto missä yhteydessä (tapahtuma), milloin ja keneltä ne on saatu.**

Lahjat voidaan arvottaa seuraavilla periaatteilla:

Kokoelmaan otettavia ja säilytettäviä esineitä ovat:

1. taide-esineet, laadukkaat sisustustekstiilit, uniikit käsityötuotteet jne., joilla on selkeää rahallista tai taiteellista arvoa.
2. kunnianosoitukset kuten arvokkaat mitalit, standaarit ja muut symboliesineet.
3. ystävyyskaupunkilahjat, jotka nähdään lahjoitustilanteen perusteella symbolisesti tärkeiksi, vaikka niiden rahallinen arvo ei olisi suuri (esim. kehystetyt valokuvat vierailutilanteista).
4. kädentyöt, joilla on symbolista arvoa kuten esimerkiksi lasten lahjoittamat askartelut.

Kokoelmaan ei oteta eikä säilytetä:

5. Sellaisia käyttöesineitä, jotka nähdään tarpeellisiksi ottaa yleiseen (arki)käyttöön kuten maljakot, lautaset jne. ja joita ei tarvitse myöhemmin toimittaa lahjaesinekokoelmaan.

6. matkamuistotasoista käyttöesineistöä, jotka myös lahjoittaja on tarkoittanut ensisijaisesti käytettäväksi: kynät, kalenterit, tarrat, karkkirasiat, kangaskassit, mikit jne.
7. muuta pientä matkamuistoaineistoa (esim. pienet koriste-esineet kuten magneetit tai postikortit ja matkaesitteet).
8. kaksoiskappaleita, sillä lähtökohtaisesti säilytetään vain yksi esine kutakin lahjatyyppejä.
9. hankalasti säilytettäviä / vaarallisia materiaaleja ja rikkinäisiä esineitä (elleivät ne ole rahallisesti arvokkaita ja korjauskelpoisia taideteoksia).
10. kirjoja ja av-aineistoa. Näitä voi tarjota Rovaniemen kaupungin kirjastolle.
11. lähtökohtaisesti kontekstittiedottomat eli esineet, joista ei ole mitään taustatietoja.

Säilytettävät esineet toimitetaan museolle kokoelma-amanuenssille, joka merkitsee esineet ja niiden tiedot diaarikirjaan ja antaa esineille diaarinumeron.

Museon kokoelma-amanuussi voi vielä tarkastella esineiden kuuluvuutta kokoelmaan. Tarvittaessa amanuussi konsultoi kaupungin muita lahjaesineisiin liittyviä henkilöitä.

4. Käyttö: näyttelyt, lainat ja tutkimus

Lahjaesinekokoelman kartuntaa ja säilyttämistä arvottaa jatkossa ensisijaisesti sen käyttömahdollisuudet. Lähtökohtaisesti kokoelmassa ei ole tarkoituksenmukaista säilyttää vuosia eteenpäin sellaista aineistoa, jolla ei nähdä olevan minkäänlaista käyttöä.

Esineitä voidaan kuitenkin käyttää usealla eri tavalla:

- koriste-esineinä kaupungin eri yksiköissä
- näyttelyesineinä kertomassa mm. ystävyyskaupunkitoiminnasta ja muista kaupungin tärkeistä tapahtumista
- tutkimusmateriaalina Rovaniemen kaupungin historiasta (historiallisesti arvokkaat esineet kuten vanhat puheenjohtajan nuijat, käytöstä poistuneet vaakunat jne.)

Käyttöperiaatteet ovat seuraavat:

1. Lainat: Kokoelmasta voi lainata esineitä koristeiksi kaupungin eri yksiköihin. Laina merkitään diaarikirjaan (kohta sijaintipaikka + päivämäärä) esineiden kohdalle. Lainat palautetaan takaisin museon kokoelmaan sitten, kun niitä ei enää haluta pitää lainapaikassa.

2. Näyttelyt: Näyttelyitä voi olla esim. kaupungintalon käytävillä ja kokoushuoneissa, tai myös museon tiloissa. Näyttelyt suunnitellaan yhteistyössä tarvittavien yhteistyötahojen kanssa (riippuen näyttelyn aiheesta). Tieto näyttelysijainnista +

päivämäärä merkitään diaarikirjaan esineiden kohdalle. Esineet palautetaan takaisin museon kokoelmaan näyttelyn päätyttyä.

3. Tutkimus: Museo vastaa tutkijoiden kysymyksiin ja järjestää mahdollisuuden tutustua aineistoon museon tiloissa.

5. Säilytys

Lahjaesinekokoelmaa säilytetään museon tiloissa omassa huoneessaan. Niitä säilytetään museoperiaatteiden mukaisesti. Kokoelma pyritään järjestämään hyllyille esine- / materiaalityyppien mukaan (standaarit, taulut, koriste-esineet, mitalit jne.). Esineet löytyvät diaarinumeronsa perusteella.

Kokoelman säilyttämisestä vastaa ensisijaisesti museon kokoelma-amanuenssi.

6. Kokoelman kehittämissuunnitelma 2024-2026

1. Inventointi:

Diarioidun ja vielä diarioimattoman aineiston läpikäynti ja kartoittaminen. mitkä diarioiduista esineistä ovat kokoelmatilassa ja mitkä eivät ole? Mikä on uutta diarioimatonta aineistoa?

2. Poistot ja siivous:

Lahjaesinekokoelmasta on tarpeellista tehdä kahdentasoisia poistoja.

- Vuodesta 1984 asti muodostuneessa kokonaisuudessa on useita sellaisia esineitä, joita ei ole tarpeellista enää säilyttää (esim. tuplakappaleet, rikkinäiset esineet ja pienet matkamuistot kuten postikortit).
- Myös uusissa kartunnoissa on tarpeellista tehdä lopullinen arvottaminen ennen niiden kirjaamista diaariin. Tämä koskee erityisesti jos vastaavanlainen esine on jo kokoelmassa (mm. standardit). Poistoihin pätee 3. Vastaanottokäytännöt -kohdan arvoluokitus siitä, mitä säilytetään ja mitä poistetaan kokoelmasta.
- Olemassa olevasta ja jo diaarikirjaan merkitystä kokoelmasta poistettavat esineet merkitään diaarikirjaan sekä kyseisen esineen kohdalle että myös yhteenvedoksi (listaukseksi), joka löytyy diaarikirjan etusivujen välistä. Näin pystytään seuraamaan kokoelman todellista esinemäärää.
- Diarioimattomasta poistettavasta aineistosta ei pidetä erikseen kirjanpitoa. Esineet hävitetään mahdollisimman tehokkaasti (läpinäkymättömissä roskapusseissa sekajätteessä) tai jos ne ovat käyttöesineitä, ne voidaan tarjota käyttöön kaupungin yksiköihin (esim. maljakot, kalenterit tms. aineisto).

- Poistotapoihin luetaan myös kokoelmasta muualle tarjottavat aineistot. Selkeät taideteokset ohjataan ensisijaisesti Rovaniemen taidemuseolle ja kirjallisuus sekä av-aineisto kaupungin kirjastolle.

Museon kokoelmatilassa sijaitsevista aineistoista poistot päättää ensisijaisesti kokoelma-amanuessi yhdessä museonjohtajan kanssa. Tarvittaessa konsultoidaan myös muita kaupungin lahjaesineisiin liittyviä henkilöitä.

3. Diarointi:

uusien aineistojen vieminen diaariin ja numerointi. Pakkaaminen säilytettäväksi.

4. Käyttömahdollisuuksien kehittäminen:

suunnitelma miten jatkossa olisi helpompaa tarjota aineistoa lainaan koriste-esineiksi kaupungin eri yksiköihin.

5. Näyttelyt:

Kaupungintalon remontin valmistuttua uusien mahdollisten näyttelyiden suunnittelu ja toteutus esimerkiksi käytävävitriineihin ja kokoustiloihin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Lahjaesinekokoelman kehittämistoimintasuunnitelma (kohdat 1.-3.) on mahdollista toteuttaa esimerkiksi sopivan harjoittelijan tai työllistetyn lisäresurssin tuella. Työ vaatii huolellisuutta ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Työn kesto on noin 3-4 kk riippuen henkilön taidoista.

Museon resurssien puitteissa suunnitelmasta voidaan vuosina 2024-2026 toteuttaa kohta 3 ja 4.